

У спеціалізовану вчену раду Д 29.053.01
в Державному закладі «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора

Глазунової Олени Григорівни

на дисертаційну роботу

Настас Дар'ї Леонідівни

на тему: «Застосування хмаро орієнтованих технологій у процесі
проєктування мультимедійних освітніх ресурсів навчання майбутніх
учителів початкової школи»,

поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті

1. Актуальність теми дисертаційної роботи. Підготовка компетентних та конкурентоспроможних фахівців є одним із нагальних завдань вищої освіти. У 2018 році було оновлено і доповнено «Державний стандарт початкової освіти», в якому розкрито зміни до обов'язкових результатів навчання та компетентностей здобувачів освіти, тому заклади вищої освіти мають здійснювати підготовку студентів до змін та інновацій в їх професійній діяльності. Комплексний аналіз науково-педагогічної літератури та теоретико-методологічних напрацювань науковців щодо змісту та форм здійснення підготовки майбутніх учителів початкової школи у контексті трансформації освіти дали змогу стверджувати, що навчання має здійснюватися із оновленням підходів, методів та засобів. Освітняни все частіше проєктують авторські цифрові ресурси для забезпечення освітнього процесу з використанням доступних цифрових технологій. Тому дослідження застосування хмаро орієнтованих технологій у процесі проєктування мультимедійних освітніх ресурсів є актуальним, а обґрунтування теоретичних та методичних аспектів організації навчання майбутніх учителів початкових класів із використанням хмаро орієнтованих мультимедійних освітніх ресурсів є науковою проблематикою, що відповідає

паспорту спеціальності 13.00.10 – «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті».

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків, сформульованих у дисертації. Формулювання об'єкту, предмету і мети дослідження відповідає темі дисертації. Основні завдання сформульовано відповідно до мети, відповідають структурі роботи. Наукові положення та загальні висновки, подані у дисертації, відповідають поставленим завданням. Зазначений ступінь обґрунтованості є достатнім і забезпечений: обраною методологічною базою; коректним застосуванням комплексу взаємодоповнюючих теорій і методів дослідження, серед яких *теоретичні* – аналіз, порівняння, систематизація та узагальнення філософської, психолого-педагогічної та методичної літератури з питань застосування хмаро орієнтованих технологій та впровадження хмаро орієнтованих мультимедійних освітніх ресурсів навчання майбутніх учителів початкової школи з метою виявлення актуальних напрямів дослідження, розкриття ступеня дослідженості проблеми та уточнення понятійно-термінологічного апарату; *емпіричних* – спостереження, анкетування, тестування, опитування, бесіди зі студентами та викладачами з метою визначення освітніх потреб майбутніх учителів початкової школи та визначення впливу спроектованих хмаро орієнтованих мультимедійних освітніх ресурсів на підвищення рівня сформованості загальних та фахових компетентностей у майбутніх учителів початкової школи; *методи математичної статистики* – для визначення статистичної значущості отриманих результатів експерименту та їхньої інтерпретації.

3. Вірогідність одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях. Вірогідність наукових положень, що наведені в дисертації, забезпечена застосуванням сучасних загальнонаукових, теоретичних, емпіричних, математичних методів, що відповідають об'єкту, предмету, цілям та завданням

дослідження, підтверджена результатами кількісного і якісного аналізу перебігу і підсумків педагогічного експерименту.

4. Наукова новизна. До теоретичного здобутку дисертантки, який водночас має всі ознаки наукової новизни, відносимо обґрунтування методичних засад застосування хмаро орієнтованих технологій у процесі проектування мультимедійних освітніх ресурсів навчання майбутніх учителів початкової школи на основі обґрунтованої та розробленої моделі. Крім того, авторкою дисертаційної дослідження сформульовано вимоги до хмаро орієнтованого мультимедійного освітнього ресурсу; спроектовано хмаро орієнтовані мультимедійні ресурси для підтримки навчальних дисциплін майбутніх учителів початкової школи. Ретельно та системно виконано аналіз понятійного апарату дослідження, в результаті чого *уточнено* сутність і зміст базових понять дослідження, зокрема поняття «хмаро орієнтований мультимедійний освітній ресурс» подано як освітній ресурс, що реалізовано на основі застосування хмаро орієнтованих технологій із комбінуванням та сполученням різних типів мультимедійних даних на одному носіїві для підтримки освітньої діяльності із дотриманням всіх дидактичних вимог.

5. Практичне значення. Важливим здобутком авторки є створення та впровадження мультимедійних освітніх ресурсів із застосуванням хмаро орієнтованих технологій в освітній процес навчання майбутніх учителів початкової школи; розроблений та впроваджений у практику електронний навчальний курс із методичними рекомендаціями та довідковими матеріалами для науково-педагогічних працівників щодо проектування та впровадження хмаро орієнтованих мультимедійних освітніх ресурсів (ХОМОР) в освітній процес майбутніх учителів початкової школи; рекомендації щодо здійснення експертної оцінки якості спроектованих ХОМОР для навчання майбутніх учителів початкової школи та ін. Результатом практико-орієнтованих розробок авторки є розвиток у науково-педагогічних працівників навичок проектування ХОМОР для навчання майбутніх

учителів початкових класів, що посприяло поліпшенню та урізноманітненню засобів навчання і підвищенню рівня сформованості фахових та загальних компетентностей студентів.

6. Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів та висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (230 найменувань, серед яких 59 – іноземною мовою), 12 додатків на 37 сторінках. Робота містить 15 таблиць та 23 рисунки. Загальний обсяг дисертації – 271 сторінка.

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження; визначено його об'єкт, предмет, мету та методи; відповідно до мети визначено завдання роботи; сформульовано гіпотезу; висвітлено наукову новизну; описано практичне значення одержаних результатів; наведено відомості про апробацію й упровадження результатів дослідження; висвітлено дані про публікації авторки, структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі – **«Теоретичні засади застосування хмаро орієнтованих технологій у процесі проєктування мультимедійних освітніх ресурсів»** – визначено та уточнено понятійно-термінологічний апарат дослідження; розроблено класифікацію хмаро орієнтованих мультимедійних освітніх ресурсів; проаналізовано зарубіжний досвід імплементації хмаро орієнтованих мультимедійних освітніх ресурсів в освітній процес та визначено основні тенденції розвитку вітчизняної освіти при підготовці майбутніх учителів початкової школи.

На основі аналізу наукової літератури та словниково-довідкової літератури авторка дослідила генезу основних понять дисертаційного дослідження: «ІКТ», «мережеві технології», «цифрові технології», «хмарні технології», «хмаро орієнтовані технології», «мультимедіа», «мультимедійні засоби навчання», «мультимедійні освітні ресурси», «хмаро орієнтовані мультимедійні освітні ресурси». Спираючись на нормативні документи та дослідження провідних науковців авторкою було здійснено класифікацію хмаро орієнтованих

мультимедійних освітніх ресурсів.

Аналіз іноземного досвіду імплементації електронних, зокрема й хмаро орієнтованих мультимедійних освітніх ресурсів, засвідчив, що в багатьох країнах таке педагогічне проєктування підтримується на державному рівні: розробляють методичні рекомендації по створенню мультимедійного контенту, сприяють підвищенню цифрової компетентності освітян на всіх рівнях, стимулюють до творчого пошуку та міжкультурного обміну професійних напрацювань.

Всебічний аналіз дисертанткою вітчизняного досвіду імплементації хмаро орієнтованих мультимедійних освітніх ресурсів засвідчив потребу у розробці методичних рекомендацій, критеріїв оцінки та окреслення особливостей впровадження ХОМОР в освітній процес ЗВО, які здійснюють підготовку майбутніх учителів початкової школи (МУПШ).

Таким чином, закладена основа для дослідження методичних засад застосування хмаро орієнтованих технологій у процесі проєктування мультимедійних освітніх ресурсів навчання майбутніх учителів початкової школи у наступних розділах.

Загальна методика дослідження, методологічні підходи та концепція дослідження, структура та модель застосування хмаро орієнтованих технологій у процесі проєктування мультимедійних освітніх ресурсів навчання майбутніх учителів початкової школи висвітлені у другому розділі — **«Обґрунтування моделі застосування хмаро орієнтованих технологій у процесі проєктування мультимедійних освітніх ресурсів навчання майбутніх учителів початкової школи»**.

Зокрема, заслуговує на увагу розроблена модель застосування хмаро орієнтованих мультимедійних освітніх ресурсів навчання майбутніх учителів початкової школи. Авторка визначила її компоненти та структуру: *мотиваційно-цільовий блок* зорієнтовано на урахування освітніх цілей та потреб МУПШ, забезпечення готовності до професійної діяльності в умовах відкритої освіти,

відповідності кваліфікаційним вимогам сучасності; *організаційно-процесуальний блок* репрезентує дидактичні принципи та визначає педагогічні технології навчання МУПШ із застосуванням ХОМОР і складається з таких компонентів: організаційно-цілеспрямувальний, когнітивно-компетентнісний та звітно-контрольний; *змістовий блок* зорієнтовано на проектування ХОМОР, що будуть забезпечувати освітній процес майбутніх учителів початкової школи; *процесуально-технологічний блок* відображає організацію навчальної діяльності суб'єктів навчання, що реалізується за допомогою різних форм, методів і засобів; *діагностично-результативний блок* демонструє, яким чином та з урахуванням яких критеріїв оцінюється ефективність застосування ХОМОР навчання МУПШ.

Також у другому розділі дисертанткою було окреслено психолого-педагогічні особливості МУПШ та запропоновано педагогічні прийоми задля оптимізації використання ХОМОР; встановлено індивідуальні стратегії навчання МУПШ; розроблено методичні рекомендації застосування хмаро орієнтованих технологій у процесі проектування мультимедійних освітніх ресурсів навчання майбутніх учителів початкової школи на прикладі навчальної дисципліни «Спецпрактикум із інформатики» для студентів 4 курсу другого (бакалаврського) рівня підготовки; розроблено низку вимог до спроектованих ХОМОР та запропоновано методику оцінювання якості таких освітніх ресурсів.

Практичну цінність мають розроблені авторкою і викладені у **3 розділі «Перевірка ефективності застосування хмаро орієнтованих технологій у процесі проектування мультимедійних освітніх ресурсів навчання майбутніх учителів початкової школи»** завдання, зміст і результати педагогічного експерименту, результати статистичного опрацювання та аналіз експериментальних даних.

Педагогічний експеримент здійснено протягом трьох етапів: констатувального, пошукового та формуального. Для визначення рівня сформованості загальних компетентностей (ЗК) та фахових компетентностей (ФК) МУПШ були розроблені та застосовані рівні: відмінний, достатньо високий,

загалом добрий, посередній, мінімально допустимий, незадовільний. Для усіх видів вимірювань були застосовані релевантні методи та індикатори оцінювання рівня сформованості ЗК та ФК майбутніх учителів початкової школи. Для статистичної обробки результатів використано критерій Пірсона. Завдяки застосованим методам, слід відзначити, що гіпотеза дослідження була експериментально доведена.

У **висновках** дисертантка за результатами виконання кожного завдання дала ґрунтовні відповіді та зробила наукові узагальнення.

У *додатках* до роботи наведено інструментарій дослідження; фрагменти з освітньо-професійних програм підготовки майбутніх учителів початкової школи Київського університету імені Бориса Грінченка із зазначеними загальними та фаховими компетентностями та матрицями відповідності; фрагменти сторінок розроблених електронних навчальних курсів для науково-педагогічних працівників та студентів.

Аналіз тексту дисертації свідчить про науково обґрунтований підхід авторки до проблеми дослідження: не викликає сумніву актуальність теми, науковий апарат, у якому сформульовані об'єкт, предмет, мета, гіпотеза та завдання дослідження. Цілком виправданим є комплекс методів дослідження. У роботі розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів.

Зміст автореферату відповідає основним положенням дисертації. Основні теоретичні положення знайшли відображення у 17 публікаціях авторки (з них 8 – одноосібні), зокрема: 5 статей у фахових виданнях України; 1 стаття в іноземному науковому виданні та ін. Результати дослідження у достатній мірі апробувалися на наукових педагогічних конференціях у різних регіонах України та на міжнародному рівні. Слід відзначити, що низка публікацій авторки, як закордонних, так і вітчизняних розміщені у міжнародних наукометричних базах даних.

7. Зауваження до змісту дисертації. Оцінюючи загалом позитивно виконане дисертаційне дослідження, слід висловити зауваження та побажання.

1. При формулюванні наукової новизни дослідження варто було зазначити у чому сутність уточнення змісту базових понять дослідження та у яких аспектах набули подальшого розвитку наукові уявлення про особливості вирішення організаційно-педагогічних проблем проектування та впровадження хмаро орієнтованих мультимедійних освітніх ресурсів навчання майбутніх учителів початкової школи.

2. Заслуговує на увагу модель застосування хмаро орієнтованих технологій у процесі проектування мультимедійних освітніх ресурсів навчання майбутніх учителів початкової школи. Проте, по-перше, необхідно більш чітко демонструвати зв'язки між блоками. По-друге, у моделі варто було продемонструвати як саме хмаро орієнтовані технології застосовуються на різних етапах процесу проектування мультимедійних ресурсів. По-третє, у обґрунтуванні моделі необхідно додати особливості, які будуть вказувати, що вона розрахована на навчання саме майбутніх учителів початкової школи, а не інших фахівців.

3. Теоретичне обґрунтування моделі застосування хмаро орієнтованих технологій у процесі проектування мультимедійних освітніх ресурсів навчання майбутніх учителів початкової школи не знайшло свого відображення при формулюванні наукової новизни та практичного значення дослідження.

4. Зміст підрозділу 2.2.1 носить організаційний, а не науковий характер, хоча має значне практичне значення, тому варто було його винести у додатки до дисертаційного дослідження з назвою «Програма підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників щодо застосування хмаро орієнтованих технологій у процесі проектування мультимедійних освітніх ресурсів».

5. У підрозділі 2.3 надається декілька фрагментів проектування ХОМОР для навчання майбутніх учителів початкової школи, але, на наш погляд,

цього недостатньо, щоб продемонструвати глибину упровадження хмаро орієнтованих технологій процесі проєктування мультимедійних освітніх ресурсів.

6. Було б доцільно додати до дисертаційного дослідження більш чіткі рекомендації стосовно застосування хмаро орієнтованих технологій на різних етапах проєктування МОР та навести приклади реалізації такого проєктування.

7. У висновках до першого та другого розділів необхідно більш ґрунтовно сформулювати основні положення щодо результатів дослідження тенденцій у підготовці майбутніх учителів початкової школи в умовах розвитку цифрового суспільства, що є першим завданням дослідження, та методичних засад застосування хмаро орієнтованих технологій у процесі проєктування мультимедійних освітніх ресурсів навчання майбутніх учителів початкової школи, що є першим положенням наукової новизни дослідження.

8. У тексті дисертаційного дослідження зустрічаються орфографічні пунктуаційні, стилістичні огріхи та дискусійні положення, викладені не науковим, а публіцистичним стилем.

Зазначені зауваження й побажання не ставлять під сумнів актуальність та цінність роботи Д. Настас, що постає завершеною, самостійною працею, якою вирішено актуальну проблему в галузі інформаційно-комунікаційних технологій в освіті.

Загальний висновок: Дисертація є самостійним і завершеним науковим дослідженням, в роботі поставлено і розв'язано актуальне наукове завдання.

За актуальністю, новизною, теоретичним рівнем і практичним значенням дисертаційне дослідження Настас Дар'ї Леонідівни «Застосування хмаро орієнтованих технологій у процесі проєктування мультимедійних освітніх ресурсів навчання майбутніх учителів початкової школи» виконано згідно чинних вимог ДАК МОН України до кандидатських дисертацій відповідно до профілю спеціалізованої вченої ради Д 29.053.01 Державного закладу

«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Дисертація відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 та 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно постанов Кабінету Міністрів України за № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р.). Зміст дисертаційного дослідження, засоби, методи, що використовуються в ньому, та одержані основні наукові результати відповідають профілю спеціальності 13.00.10 – «інформаційно-комунікаційні технології в освіті».

В цілому вважаю, що Настас Дар'я Леонідівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.10 – «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті».

Офіційний опонент,

доктор педагогічних наук, професор,

декан факультету інформаційних технологій

Національного університету біоресурсів і

природокористування України

Олена ГЛАЗУНОВА

*Лірико Валеріївни О.І. заслужено
Ученої секретар НУБіП України
Лірико Валеріївни О.І.*

20.10.20.